

PAUL, C.R.C. & S.K. DONOVAN, 1988. Crinoids. In: A.B. SMITH, C.R.C. PAUL, A.S. GALE & S.K. DONOVAN. Cenomanian and Lower Turonian echinoderms from Wilmington, south-east Devon, England. Bull. Br. Mus. nat. Hist. (Geol.) 42: 208-234, pls 44-51.

PECK, R.E. & W.T. WATKINS, 1972. Comatulid crinoids from the Lower Cretaceous of Texas. J. Paleont. 46 (3) : 410-414, 1 pl.

RASMUSSEN, H.W., 1961. A monograph on the Cretaceous Crinoidea. Biol. Skr. Dan. Vid. Selsk. 12 (1) : 3-428, 60 pls.

RASMUSSEN, H.W., 1965. The Danian affinities of the Tuffeau de Ciply in Belgium and the "Post-

Maastrichtian" in the Netherlands. Meded. Geol. Stichting n.s. 17 : 33-40, pls 8-9.

RASMUSSEN, H.W., 1978. Articulata. In: R.C. MOORE & C. TEICHERT. Treatise on Invertebrate Paleontology, Part T Echinodermata 2, Crinoidea 3, Boulder/Lawrence; Geological Society of America/University of Kansas: T 813-T 927.

ROBASZYNSKI, P., M.J.M. BLESS, P.J. FELDER, J.C. FOUCHER, O. LEGOUX, H. MANIWI, J.P.M.T. MEESEN & L.A. VAN DER TUUK, 1985. The Campanian-Maastrichtian boundary in the chalky facies close to the type-Maastrichtian area. Bull. Centres Rech. Explor.-Prod. Elf-Aquitaine 9 (1) : 1-113, 22 pls.

SCHLÖTER, C., 1878. Ueber einige astylide Crinoïden. Z. dt. geol. Ges. 30 (1) : 28-66, 4 pls.

SIEVERTS-DORECK, H., 1961. Zur Kenntnis der Crinoidengattung *Discometra* (Comatulida, Mariametrea) im Miozän des Wiener Beckens. Ann. Naturhist. Mus. Wien 64 (1960) : 105-126, pl. 3.

SIMMS, M.J., 1988. The phylogeny of post-Palaeozoic crinoids. In: C.R.C. PAUL & A.B. SMITH. Echinoderm Phylogeny and Evolutionary Biology, Oxford; Oxford Univ. Press: 269-284.

VOIGT, E., 1959. Die ökologische Bedeutung der Hartgründe ("Hardgrounds") in der oberen Kreide. Paläont. Z. 33 (3) : 129-147, pls 14-17.

KORTE MEDEDELINGEN

INVENTARISATIE SPRINKHANEN EN KREKELS VAN NEDERLAND

Van 1990 t/m 1993 zal EIS (European Invertebrate Survey)-Nederland de sprinkhanen en krekels (Orthoptera) van Nederland inventariseren.

Van de 39 inheemse soorten zal de verspreiding en biotoopkeuze bepaald worden. Verder wordt er aandacht geschonken aan de oecologie van deze dieren en zullen de veranderingen in de loop van de tijd in kaart gebracht worden. Er zal worden samengewerkt met Dr. W.K.R.E. van Wingerden van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer.

Iedereen die zich interesseert voor insecten en graag wat meer wil weten over sprinkhanen en krekels, kan meewerken aan dit project.

Orthoptera zijn relatief grote dieren, die vaak in grote aantallen voorkomen en relatief goed te determineren zijn. Het determineren van sprinkhanen gebeurt met behulp van een determinatiesleutel, waarin op basis van verschillen in lichaamsbouw de soorten worden uitgesplitst (vergelijkbaar met de werking van de flora). Voor het Nederlandse gebied is er hiervoor uitstekende literatuur beschikbaar.

Buiten de verschillen in lichaamsbouw, onderscheiden de soorten zich ook door het geluid dat ze produceren. Met behulp van geluidsdiagrammen of cassettebandjes kunnen de meeste soorten na enige oefening ook op geluid snel herkend worden.

De combinatie van een beperkt aantal soorten, een veelal opvallende levenswijze en goede literatuur maakt de Orthoptera tot een groep insecten die elk geïnteresseerde natuurliefhebber in korte tijd kan leren kennen. Om nieuwe medewerkers wat op weg te helpen, zullen er instructiedagen worden georganiseerd. Een instructiedag kan

bestaan uit een excursie in een gebied met een rijke sprinkhanenfauna, waarbij wordt ingegaan op het inventariseren en determineren van Nederlandse Orthoptera. Ook zal er aandacht besteed worden aan het leren kennen van een aantal geluiden.

Alhoewel de tijdsinvestering per gebied relatief gering is, is de groep mensen die gegevens verzamelt over Orthoptera nog veel te klein om in het bestek van vier jaar een volledig verspreidingsbeeld van alle soorten te verkrijgen. Mensen die geïnteresseerd zijn in het meewerken aan deze katering wordt daarom gevraagd zich op te geven op onderstaand adres. Iedere medewerker kan zelf bepalen hoeveel tijd er in het project geïnvesteerd wordt. In de praktijk zal het er vaak op neer komen dat een medewerker het gebied, dat hij of zij toch al vaak bezoekt, eens gaat onderzoeken op het voorkomen van Orthoptera. Dit zal dan vooral plaatsvinden in de periode juli-september wanneer de eerste soorten volwassen zijn.

Medewerkers zullen na inschrijving een gratis determinatietabel ontvangen en verder zullen zij de EIS-nieuwsbrief jaarlijks thuisbezorgd krijgen. Hierin verschijnen artikelen over de verspreiding en oecologie van allerlei groepen ongewervelde dieren. De handleiding bij het project zal, samen met een aantal waarnemingsformulieren, vóór het veldwerkseizoen (juli-oktober) worden opgestuurd.

Mensen die niet willen deelnemen aan het project maar wel nog waarnemingen van Orthoptera bezitten (uit heden of verleden) wordt ook opgeroepen deze door te geven aan EIS. Dus als iemand bijvoorbeeld nog weet waar veldkrekels of veenmollen zitten of gezeten hebben, geef het a.u.b. door! Vóór deelname aan het project kan een briefkaart (o.v.v. 'opgave sprinkhanen-project') gestuurd worden naar EIS-Nederland, t.a.v. ondergetekende

ROY KLEUKERS,
Postbus 9517, 2300 RA Leiden.
tel. 071 - 143844

In Limburg komt de *Struiksprinkhaan* (*Leptohyes punctatissima*) algemeen in het zuiden en het noorden voor. In Midden-Limburg lijkt deze *sabelsprinkhaan* veel zeldzamer te zijn.

POELAANLEG DOOR D.S.M. IN 'T MELDERT, STEIN

In het januarinumnummer van dit tijdschrift (79(1) : 9-12) werd nader ingegaan op het voorkomen van amfibieën in Stein (Gubbels, 1990). Hierin werd het gebied om en nabij de voormalige afvalwaterzuiveringsinstallatie van D.S.M. in 't Meldert aangemerkt als een terrein met een voor Steinse begrippen bijzondere herpetofauna; in een tot de installatie behorend waterbasin komen immers verschillende soorten kikkers en salamanders voor die nergens anders of slechts sporadisch in de gemeente te vinden zijn.

Begin januari werd vernomen dat D.S.M. plannen had om alle restanten van de zuiveringinstallatie, inclusief het bassin, op te ruimen. Schriftelijk (namens de Herpetologische Studiegroep Limburg) werd D.S.M. geattendeerd op de herpetologische waarden van het gebied en verzocht om, voor afbraak van het bassin, een nieuwe poel aan te leggen. Aan dit verzoek gaf D.S.M. een positief gevolg. In goed onderling overleg werden nadere afspraken gemaakt over de praktische gang van zaken. Begin maart begon het graafwerk. Uit het waterbassin werden tientallen Bruine (*Rana temporaria*), Groene kikkers (*Rana esculenta*) en Alpenwatersalamanders (*Triturus alpestris*) weggevangen en overgebracht naar een naburig gelegen moerasje en poel. In deze wateren kwamen reeds kleine populaties van genoemde soorten voor. Naar verwachting zal de nieuwe poel reeds op korte termijn een waardevolle aanvulling zijn op de reeds bestaande voortplantingsmogelijkheden. De Stein-

se herpetofauna is met het nieuwe voortplantingswater, dat een natuurlijker karakter heeft dan het voormalige bassin, zeer gebaat.

Namens de Herpetologische Studiegroep Limburg wil ik een bijzonder woord van dank richten tot D.S.M. Limburg en wel in het bijzonder aan de heren Schreurs, Beba en Van Bijnen van de afdeling Planologie. Hun begrip voor de situatie en bereidwillige medewerking (niet in de laatste plaats in financieel opzicht) werd als zeer positief ervaren. Verder is dank verschuldigd aan Frans Blezer (medewerker Natuur, Milieu en Faunabeheer Limburg) voor zijn deskundige adviezen gedurende de graafwerkzaamheden en de algehele afwerking van de poel.

SUMMARY

The Dutch State Mines have compensated the removal of a water-basin (of great importance for several species of amphibians) in Het Meldert, Stein by constructing a new pool.

R.E.M.B. GUBBELS
Stadhouderslaan 145, Stein

CODEBOEKJES EN ALGEMENE SCHRIJFLIJST

Verschillende studiegroepen van het Genootschap houden zich bezig met inventarisaties van natuurwaarden binnen onze provincie. Elke studiegroep concentreert zich daarbij op een bepaalde groep soorten. Binnen het Genootschap zijn er echter nogal wat

waarnemers van wie de interesse voor de natuur niet beperkt blijft tot één bepaalde groep soorten. Door de Beheergroep van de computer(s) van het Genootschap is het initiatief genomen om inventarisatie-hulpmiddelen te maken voor met name deze groep waarnemers. Het betreft:

* een **algemene schrijflijst** voor het doorgeven van waarnemingen van de interessante soorten, die men in een bepaald gebied heeft aangetroffen (max. 30 per lijst):

* een serie **codeboekjes** waarin alle codes opgesomd staan, die voor de administratieve verwerking van de waarnemingen noodzakelijk zijn.

De complete serie bestaat uit vier boekjes:

1. FLORA (*wetenschappelijke versie*): planten en paddestoelen, gesorteerd op Latijnse namen
2. FLORA (*Nederlandse versie*): planten en paddestoelen, gesorteerd op Nederlandse namen
3. FAUNA: zoogdieren, herpetofauna, dagvlinders en vogels, gesorteerd op Nederlandse namen
4. BIOTOPEN - GEBIEDEN: biotopen en buitenlandse gebieden (Europa)

Voor wat betreft de planten zijn naast de soorten uit de Nederlandse flora ook de soorten uit de Belgische flora opgenomen.

De Beheergroep heeft zich conservatief opgesteld bij de vraag welke namen voor welke soorten gebruikt moeten worden. Gezien de doelstelling van de codeboekjes hebben we niet gekozen voor de meest recente namen, maar voor de namen, zoals die ons inziens bekend zijn bij de meeste waarnemers.

Zowel de algemene schrijflijst als de codeboekjes zijn gereed en voor iedere waarnemer beschikbaar.

Algemene schrijflijsten zijn voor waarnemers van het Genootschap (gratis) verkrijgbaar op het kantoor van het Natuurhistorisch Genootschap in het Natuurhistorisch Museum Maastricht (tel. 043-213671) en bij de secretaris van de Plantenstudiegroep (tel. 04408-1796).

De codeboekjes kosten (voor leden van het Genootschap f 2,00 per stuk en kunnen besteld worden bij het Publicatiebureau Natuurhistorisch Genootschap, Groenstraat 106, 6074 EL Melick (vermeldt bij uw bestelling duidelijk om welk(e) boekje(s) het gaat). Voor niet-leden bedraagt de prijs f 4,— per stuk.

De door D.S.M. aangelegde poel in 't Meldert te Stein. Met behulp van landbouwplastic en zg. blauwe klei werd een poel gerealiseerd met een doorsnede van ongeveer 15 m.

VERANDERINGEN BIJ HET FLORON-DISTRICT ZUID- EN MIDDEN-LIMBURG

Tot eind 1989 fungeerde Jan Cortenraad als coördinator voor activiteiten van FLORON (kort voor: Stichting voor Floristisch Onderzoek Nederland) in het district Zuid- en Midden-Limburg. In verband met gebrek aan tijd heeft Jan Cortenraad zich eind 1989 teruggetrokken als coördinator. In overleg met de landelijk coördinator van FLORON, Eddy Weeda, is vervolgens afgesproken dat de stuurgroep van de Plantenstudiegroep van het NHG collectief de taken van de districtscoördinator zal vervullen. De stuurgroep bestaat behalve uit ondergetekende (die de voorzittershamer hanteert) uit Eduard Blink (secretaris), Jan Cortenraad, Douwe de Graaf, Bart Graatsma en Rian Wolfs. Iedereen die aan de FLORON-activiteiten wil deelnemen – in de vorm van het invullen van streeplijsten of lijsten met aandachtsoorten per kilometerhok – wordt vriendelijk verzocht contact op te nemen met de secretaris van stuurgroep. Met de secretaris kan overlegd worden welke kilometerhokken men wil inventariseren en op welke wijze. Vervolgens zullen de benodigde lijsten, kaartcopieën op schaal 1 : 25.000 en desgewenst een handleiding toegestuurd worden. Daar zeker de 105 aandachtsoorten ook voor de minder geoefenden vrij eenvoudig te herkennen zijn verzoek ik iedereen die regelmatig in een bepaalde omgeving gaat wandelen mee te doen met het aandachtsoorten-project. Laten we wat er nog rest van de rijke Limburgse flora op zijn minst goed vastleggen voor volgende generaties!

TORBEN MULDER

GEOMORFOLOGISCHE KAART VAN ZUID-LIMBURG VERSCHENEN

Kortgeleden is van de Geomorfologische kaart van Nederland 1 : 50.000 het kaartblad 59-60-61-62 Zuid-Limburg verschenen. Daarmee is door het Staring Centrum en de Rijks Geologische Dienst het reliëf van het meest geaccidenteerde deel van Nederland in kaart gebracht.

Op het Geomorfologische kaart van Nederland 1 : 50.000 staan de weergave van in het landschap waarneem-

bare terreinvormen, zoals droge dalen, oude rivierlopen en duinen, en hun ontstaanswijze centraal. Ook wordt het reliëf van het landoppervlak, uitgedrukt in hellingbedragen en hoogteverschillen, op de kaart weergegeven. De kaart vormt zodoende een goede aanvulling op de onlangs verschenen Nieuwe Geologische Overzichtskaarten, waarin de geologische afzettingen centraal staan (zie *Natuurhistorisch Maandblad* Jg. 79, no. 1).

De geomorfologische kaart van Zuid-Limburg wordt uitgegeven met een bijbehorende toelichting waarin, naast korte informatie over de legenda, een overzicht van de opbouw en ontstaanswijze van het gebied wordt gegeven. Een nieuwe indeling van de voor Zuid-Limburg zo kenmerkende Maasterrassen is op een aparte kaart weergegeven.

De kaart is uitgevoerd in veelkleuren-druk. Kaart en toelichting zijn via de boekhandel of rechtstreeks bij de distributeur: PUDOC, postbus 4, 6700 AA Wageningen, tel. 08370 - 84541, te bestellen (ISBN 90-327-0237-8). De prijs is f 29,—.

EXCURSIES NAAR GROEVE ENCI

In samenwerking met de Rijks Geologische Dienst te Heerlen en de N.V. ENCI te Maastricht organiseert de Nederlandse Geologische Vereniging Afd. Limburg een reeks geologische excursies naar de groeve van de ENCI aan de St. Pietersberg te Maastricht.

Dertien zaterdagen lang (van 09.15 tot 13.30 uur) kunnen ook leden van het Natuurhistorisch Genootschap zowel individueel als in groepsverband aan de excursies deelnemen.

Op de volgende zaterdagen is een excursie gepland:

12 mei	18 augustus
9 juni	15 september
30 juni	27 oktober
21 juli	10 november
4 augustus	24 november

Deelnemers dienen zich aan te melden middels een inschrijfformulier. De excursieleiding heeft de inschrijfformulieren graag een week voor aanvang van de excursie in haar bezit.

Inschrijfformulieren en het excursieprogramma zijn te verkrijgen bij de secretaris van de N.G.V. Afd. Limburg, Molenberg 10, 6191 KM Beek.

DE NIEUWE REEKS "RAPPORTEN VAN HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP"

Om de publicatie en de verspreiding te vergemakkelijken van verslagen van natuurhistorisch onderzoek (in de ruimste zin van het woord) die voor een groter publiek lezenswaard zijn, heeft het bestuur van het Genootschap besloten een nieuwe serie te beginnen: "Rapporten van het Natuurhistorisch Genootschap". De bedoeling is dat te publiceren verslagen of rapporten drukklaar worden aangeleverd, dat wil zeggen met de door de auteur gewenste lay-out, figuren, kaarten en zetting, zodat het rapport alleen nog vermenigvuldigd en verspreid hoeft te worden. Voor dit laatste zorgt dan de redactie respectievelijk het publicatieburo van het Genootschap, indien het bestuur van het Genootschap van mening is dat het werkstuk de te plegen investering waard is. Het eerste verslag dat in deze nieuwe serie wordt uitgebracht is:

DE BROEDVOGELS VAN TERWORM EN PRICKNIS IN 1989

Auteur: FRED HUSTINGS

Op de van hem bekende gedegen wijze beschrijft Fred Hustings de resultaten van een inventarisatie van het ca. 250 ha grote gebied gelegen tussen de autosnelwegen N281 en A76 en tussen Heerlen en Voerendaal. De kern van het gebied wordt gevormd door het landgoed Terworm/Pricknis, het landgoed waar snode recreatieve ontwikkelingen gepland werden (en in mindere mate: worden). Middendoor het gebied stroomt een grotendeels gekanaliseerd deel van de Geleenbeek met aan weerszijden bronbossen, broekbossen, natte populierenbossen en moerasjes. Van vrijwel alle 66 aange troffen broedvogels zijn gedetailleerde verspreidingskaartjes opgenomen en wordt de huidige status besproken. Voorzover mogelijk worden de resultaten van de inventarisatie in 1989 vergeleken met oudere gegevens. Het gebied blijkt met name door het zeer extensieve bosbeheer van de laatste jaren een (voor Nederlandse begrippen) rijke avifauna te herbergen.

Het rapport is te bestellen door f 12,50 inclusief verzendkosten. Over te maken op postgiro 429851 van het publicatieburo van het Genootschap (Groenstraat 106, Melick) onder vermelding van "Rapport nr. 1".